

Çocuk psikiyatrisi konsültasyonlarının değerlendirilmesi

Osman Abalı¹, Ümran Tüzün¹, Kağan Gürkan²

¹İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Anabilim Dalı, İstanbul

²Ankara Üniversitesi, Ankara Tıp Fakültesi, Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Anabilim Dalı, Ankara

Amaç: Tıbbi hastalıkların tedavi sürecinde çocuk ve gençlerin ruh sağlığı da göz önüne alınmaktadır. Buna paralel olarak çocuk psikiyatrisi konsültasyonları Türkiye’de son on yılda artmıştır. Bu çalışmada konsültasyon liyezon polikliniğinden istenen konsültasyonlar ve sonuçları değerlendirildi. **Yöntem:** Psikiyatrik tanı, tedavi ve demografik verilerin sonuçları tespit edildi. Bu bilgiler hastaların geriye dönük olarak dosya incelemelerinden elde edildi. Aralık 1998-Ocak 2000 tarihleri arasında 366 hasta (yaş ort:10.32±4.02, min:2, max:17) değerlendirildi.

Bulgular: Konsültasyon liyezon psikiyatrisine incelenen çocuklarda en sık uyum güçlüğü (n=118, % 32.2) görülmektedir. En fazla reçete edilen psikotrop ilacın % 21 (n=71) oranında kullanılan antidepresan türü ilaçlar olduğu tespit edildi. **Sonuç:** Prognoz ve tıbbi tanı çocuk ve ergenlerdeki psikiyatrik konsültasyonlar ile olumlu olarak etkilenebilir. Başarılı multidisipliner yaklaşımların sonucu olarak profesyoneller tarafından konsültasyon liyezon psikiyatrisine giderek daha çok ihtiyaç duyulacaktır.

Anahtar kelimeler: Konsültasyon, liyezon, psikiyatri, çocuklar ve ergenler

The assessment of child psychiatry consultations

Objective: Mental health is considered during the treatment of medical diseases. Therefore, child psychiatry consultations have increased in the last decade in Turkey. We assessed the child and adolescent psychiatry consultations and their results in this study. **Method:** Psychiatric diagnosis, treatment and demographic data were evaluated. These data were retrospectively obtained from patient files. 366 patients (mean 10.32±4.02, min: 2, max: 17) were evaluated from December 1998 to January 2000. **Results:** The most frequent diagnosis was adjustment disorder (n=118, % 32.2) in children. The most prescribed psychotropic drugs were antidepressants (n=77, % 21). **Conclusion:** This study shows that prognosis and treatment of medical diagnosis can be positively affected by child psychiatry consultations. Child psychiatry consultations are gradually needed by professionals as a result of successful multi-disciplinary approaches.

Key Words: Consultation, liaison, psychiatry, children and adolescents

Genel Tıp Derg 2006;16(3):121-124

Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi modeli gelişmiş ülkelerde 1920’li yıllardan bu yana genel hastanelerde bir sistem olarak uygulanmaya başlanmış ve çağdaş tıptaki ilerlemelere koşut olarak 1960’lardan sonra bilimsel bir disiplin ve üst uzmanlık alanı olarak kurumsallaşmıştır (1). Son yıllarda ülkemizde de hızla gelişen yeni tedavi usulleri ve tıbbi müdahaleler ile birlikte, hastalara daha kaliteli ve bütüncül hizmet verme anlayışı konsültasyon liyezon psikiyatrisine olan ilgiyi

artırmıştır. Bu ilgiyle beraber İstanbul Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi bölümünde konsültasyon liyezon psikiyatrisi oldukça hızlı gelişmeler göstermiştir. Buna ek olarak gelecekteki sağlık politikaları ve planlamaları pediatrik açıdan çocuk psikiyatrisi konsültasyonlarını artırabilecektir (2). Günümüz çocuk ve ergen psikiyatrisinde konsültasyon liyezon psikiyatrisi alanında yeni hizmet arayışları devreye girmiştir.

Psikiyatrik bozukluklar ile fiziksel hastalıklar arasında açık bir ilişki gösterilmiştir (3). Çocuk ve ergenlerin yaklaşık % 13’ünün kronik hastalıklar nedeniyle tedavi altında olduğu vurgulanmıştır (4). Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi polikliniğinin hastane içinde ve hastane dışında daha iyi tanınması

Yazışma Adresi: Dr Osman ABALI, Bağdat Cad, Tuğrul Sok, No:

1 Daire: 2 Çiftelavuzlar, Göztepe/ İstanbul

e-posta: osmanabal@hotmail.com

sonucu giderek hasta popülasyonunun artacağı düşünülmektedir. Bu durum yıllar içinde giderek daha çok hekimin hastası için çocuk psikiyatrisi konsültasyonu istediğini göstermektedir (5). Bu, yurt dışı konsültasyon çalışmaları ile uyum göstermektedir (6).

Hastane içerisinde ve psikiyatri dışı hekimlerde, konsültasyon liyezon psikiyatrisine yönelen yoğun ilgi sonucu, İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi bünyesinde ayrı bir konsültasyon liyezon birimi kurulmuştur. Bu poliklinikte çocuk psikiyatrisi çalışanları tarafından poliklinik hizmeti ve çalışmalar yürütülmektedir. Konsültasyon liyezon psikiyatrisi polikliniğinde verilen hizmet sonucu giderek klinikler arası diyalog ve başvuran hasta sayısı giderek artış göstermiştir. Medikal hastalığın çocuk ve ergen psikiyatrisi ile ilgili psikiyatrik yönü araştırılarak geniş bir çalışma alanı oluşturulmuştur. Bu çalışmada konsültasyon liyezon psikiyatrisi birimine başvuran hastaların genel değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Konsültasyon liyezon psikiyatrisi polikliniğine başvuran bütün hastalar değerlendirme kapsamına alındı. Başka hekimler tarafından gönderilen 366 hastanın dosyaları retrospektif olarak incelendi. Aralık 1998 ile Ocak 2000 tarihleri arasında yaklaşık 14 aylık süre içerisinde başvuran bütün hastalar değerlendirme kapsamına alındı. Bu incelemede, başvuran hastaların en çok hangi kliniklerden gönderildiği, en çok hangi medikal tanılar ile gönderildiği değerlendirildi. Ek olarak birimimize gelmeden önce psikiyatri dışı hekimlerin en sık hangi ön tanımlar ile yönlendirdiği, psikiyatrik değerlendirme süreçleri, uygulanan farmakoterapi çeşitleri ve diğer sosyodemografik veriler değerlendirilmeye çalışıldı.

Elde edilen bulgular bilgisayar ortamında “SPSS 10.0 for Windows” programı ile istatistiksel analizi yapılarak mevcut bilgilerin sıklık ve dağılımları hesaplanmıştır.

Bulgular

Elde edilen sonuçlara çalışmaya alınan hastaların yaş ortalaması 10.32±4.02 (min: 2, max: 17) olarak bulundu. İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi

polikliniğine en sık hasta gönderen ve bu birimden en sık yardım isteyen bilim dalları tespit edildi. Bu bölümler arasında en sık konsültasyon isteyen birimin İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları A.B.D. olduğu görüldü. Bu birimden tarafımıza yönlendirilen hasta sayısı 108 (% 29.5) olarak bulundu. İkinci olarak en sık konsültasyon amaçlı hasta gönderen birimin ise Nöroloji A.B.D. olduğu görüldü (n=85, % 23.2). Üçüncü en sık hasta gönderen birimin ise özel hastane ve doktorlar olduğu görüldü (n=48, % 13.1).

Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi polikliniğine gönderilen 234 (% 68) hastada bize gönderilmeden önce herhangi bir psikiyatrik ön tanının düşünüldüğü görüldü (Tablo 1). Gönderilen kliniklerde bize yönlendirilmeden önce düşünülen en sık tanı genel tıbbi duruma bağlı uyum güçlüğü idi (n=49, % 13.4). Konsültasyon liyezon polikliniğine yönlendirilmeden önce en sık düşünülen ikinci ön tanının mental retardasyon (n=48, % 13.1), üçüncü olarak konversiyon bozukluğu olduğu görüldü (n=29, % 7.9).

Tablo 1. Gönderen Klinikten Aldığı Psikiyatrik Ön Tanılar

Tanı	Sayı	%
Uyum Güçlüğü	49	13.4
Mental Retardasyon	48	13.1
Konversiyon	29	7.9
ADHD (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Boz.)	25	6.8
Fonolojik Bozukluk	21	5.7
Enürezis-Enkoprezis	19	5.2
Kekeleme	9	2.5
Otistik Bozukluk	9	2.5
Somatizasyon Bozukluğu	7	1.9
Depresyon	4	1.1
Diğer Tanılar	13	7.9
Tanı Konamayan	132	32.0
Toplam	366	100

Tıbbi tanılar değerlendirildiğinde 168 (% 45.9) hastada herhangi bir medikal tanının bulunduğu, bu medikal tanılar içinde en sık olanların sırasıyla epilepsi (n=51, % 13.9) alopesi (n=20, % 5.5) ve psoriasis (n=19, % 5.2) olduğu görüldü (Tablo 2).

Tablo 2. Konsültasyon Liyezon Polikliniğine Başvuran Hastalarda Medikal Tanılar

Medikal Tanı	Sayı	%
Epilepsi	51	13.9
Alopesi	20	5.5
Psoriasis	19	5.2
Enürezis	8	2.2
Başağrısı	7	1.9
Mental Retardasyon	7	1.9
Vitiligo	5	1.4
Fenilketonüri	5	1.4
Post-Op Komplikasyon	4	1.1
Böbrek Yetmezliği	3	0.8
West Sendromu	3	0.8
İntoksikasyon	3	0.8
Hipotiroidi	3	0.8
Diğer	30	8.2
Tanı Almayan	198	54.1
Toplam	366	100

Konsültasyon liyezon polikliniğine başvuran hastalarda psikiyatrik tanıları DSM-IV tanı kriterleri temel alınarak değerlendirildi (Tablo 3). En sık bulunan psikiyatrik tanıların sırasıyla uyum güçlüğü (n=118, % 32.2), hafif derecede mental retardasyon (n=30, % 8.2) ve konversiyon bozukluğu (n=26, % 7.1) olduğu görüldü. Bununla birlikte, birincil psikiyatrik tanının yanı sıra ikinci psikiyatrik komorbid tanıları da değerlendirildi (Tablo 4). 68 (% 18.9) hastada komorbid tanının olduğu görüldü. En sık bulunan komorbid tanı ise hafif mental retardasyon (n=12, % 3.3) idi.

182 (% 49.7) hastada psikotrop ilaç kullanımına başlandığı (Tablo 5), en sık reçete edilen ilaçların antidepresan ilaçlar (n=77, % 21.0) ve antihistaminik ilaçlar (n=67, % 18.3) olduğu görüldü.

Tartışma

Bazı kliniklerin medikal tanıları konusunda eşlik eden psikiyatrik tanı ve ayırıcı tanı açısından Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi polikliniği ile sıkı işbirliği içinde oldukları dikkat çekmektedir. Bu işbirliği doğrultusunda hastalara daha bütüncül yaklaşımın sunulması ve hastane olarak verilen hizmetin kalitesinin artırılması mümkün olmaktadır. Bu konuda Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi olarak Konsültasyon Liyezon alanında daha geniş çaplı işbirliğine ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi Polikliniğinde Hastaların Aldığı Psikiyatrik Tanılar

Tanı	Sayı	%
Uyum Güçlüğü	118	32.2
Hafif Mental Retardasyon	30	8.2
Konversiyon	26	7.1
Orta Mental Retardasyon	22	6.0
Enürezis	20	5.5
ADHD (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Boz.)	20	5.5
Fonolojik Bozukluk	17	4.6
Depresyon	15	4.1
Otistik Bozukluk	13	3.6
Kekeleme	12	3.3
Bta Anksiyete Bozukluğu	11	3.0
Bta Somatizasyon Bozk.	6	1.6
Dissosiyatif Bozk.	5	1.4
Uykuda Korku Bozk.	4	1.1
Tourette Sendromu	4	1.1
Bta Yaygın Gelişimsel Bozk.	4	1.1
Diğer	28	7.6
Tanı Almayan	11	3.0
Toplam	366	100

Tablo 4. Psikiyatrik Komorbid Tanılar

Tanı	Sayı	%
Hafif Mental Retardasyon	12	3.3
Orta Mental Retardasyon	10	2.7
Uyum Güçlüğü	7	1.9
ADHD (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Boz.)	6	1.6
Fonolojik Bozukluk	6	1.6
Enürezis	5	1.4
Depresyon	4	1.1
Ağır Mental Retardasyon	4	1.1
Diğer	15	4.2
Toplam	366	100

Klinik gözlem ve araştırmalara göre hastalık ve olağan fizik aktivitelerde kısıtlılıklar gibi kronik sağlık sorunu olan çocuklarda, sağlıklı yaşitlarına oranla daha fazla ruhsal sorunlara ve uyum problemlerine rastlanmıştır (7). Çocuğun psikososyal gelişimi yeni bir hastalığa veya kronik bir hastalığın gidişine karşı oluşacak reaksiyonları etkileyecektir (8). Özellikle bazı medikal tanıları için daha fazla, hatta rutin olarak psikiyatrik konsültasyon liyezon

hizmeti istendiği görüldü. Bu rutin yaklaşım bazı medikal tanılarda ortak müdahalelerin gerekliliğini ortaya koymakta ve bu hastalıkların prognozu açısından daha önemli ve geniş çaplı çalışmaların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Tablo 5. Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisinde Kullanılan İlaçlar

İlaç	Sayı	%
Antidepresan	77	21.0
Antihistaminik	67	18.3
Antipsikotik	28	7.7
Antiepileptik	4	1.1
Diğer	6	1.6
Toplam	182	49.7

Değerlendirilen hastalarda en sık psikiyatrik ön tanının uyum güçlüğü olması ve konsültasyon liyezon psikiyatrisi polikliniğinde konan psikiyatrik tanılardan en sık görülenin de uyum güçlüğü ile paralel olması, artık diğer klinikler tarafından daha rahat psikiyatrik semptomların tanındığını göstermiştir. Bu durum bize psikiyatri dışı hekimlerin psikiyatrik semptomlar hakkında bilgilendirilmesinin daha ileri tanı ve tedavi için çok önemli olduğunu göstermektedir. Özellikle aile hekimliği ve aile hekimliği sürecindeki psikiyatri eğitimi bu açıdan önemli olup diğer branşlarda da psikiyatri ve çocuk psikiyatrisi rotasyonlarının gerekliliğini göstermektedir.

Ayaktan Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi polikliniğine gelebilen hastaların genel tıbbi durumlarının, hastane içinde konsültasyon istenen yatan hasta grubuna göre daha iyi olduğu kabul edilmektedir. Bu durumun hastaların Konsültasyon

Liyezon Polikliniğinde daha uzun süreli ve sıkı bir takibinin yapılmasına ve hastanın tedaviye uyumunun daha kolay hale gelmesine yardımcı olduğunu düşündürmektedir.

Çalışmada elde edilen veriler ışığında, ileriye yönelik daha geniş kapsamlı ve kliniklerin tam bir işbirliği ile prospektif izleme çalışmalarının yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu verilerin sonraki çalışmalara zemin oluşturduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Özkan S. Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi; Tanımı, Kavramları, Hizmet alanı, Eğitim ve Araştırma objektifleri ile dünyada gelişimi ve bir bilim dalı ve uzmanlık alanı olarak kurumsallaşması, Konsültasyon- Liyezon Psikiyatrisi kitabı içinde, 1994-1995.
2. Lewis M, Patricia KL. The Consultation Process in Child and Adolescent Psychiatric Consultation-Liaison In Pediatrics, Child and Adolescent Psychiatry A comprehensive Textbook. William & Wilkins, Second edition 1996;935-9.
3. Shugart MA. Child Psychiatry Consultations to Pediatric Inpatients: A literature review. Gen Hosp Psychiatry 1991;13:325-36.
4. Gortmaker SL. Chronic Childhood Disorders. Prevalance and Impact. Pediatr Clin North Am 1984;31:3-18.
5. Zoroğlu S. 1994 Yılı İçinde Çocuk Psikiyatrisi Kliniğine Gönderilen Olgular ve İstenilen Konsültasyonlara Genel Bir Bakış. Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi Kitabı, Düzenleyen: Sedat Özkan, 1994-1995.
6. Wiss M, Lenoir P, Malvy J, Wissocq M, Bodier C. Child consultation-liaison psychiatry within the hospital: a prospective study. Arch Pediatr 2004;11:1-3.
7. Öztürk M. Çocuk ve Ergenlerde Konsültasyon Liyezon Çalışmaları, Kronik Hastalığı Olan Çocuklarda Psikiyatrik Özellikler, Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi Kitabı, Düzenleyen: Sedat Özkan, 1996-1997.
8. Tüzün UD, Çocuk psikiyatrisinde konsültasyon liyezon, Çocuk ve ergen psikiyatrisi ders kitabı. Polvan Ö (ed) Nobel Tıp Kitabevi 2000:206-11.